

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1199
Toplantı Tarihi/Sayısı : 28.12.2023/40
Karar Numarası : 2023/1152
Başvuran : M. D.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuran bulunduğu Kurumda sağlık hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Bulunduğu Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda sağlık hakkının ihlal edildiğini,

b. Epilepsi hastası olduğunu, mütemadiyen baş dönmesi sorunu yaşadığını, muadil olarak verilen ilaçlardan memnun olmadığını, 8/8/2022 tarihinde Kurum doktoru ile görüşüğünü ancak netice alamadığını iddia etmekte ve tam teşekküllü bir devlet hastanesinde tedavisi için gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın sağlık durumunun titizlikle incelendiği, talepleri doğrultusunda ilgili polikliniklere sevkini sağlandığı; 26/4/2022 tarihinde Afyonkarahisar Devlet Hastanesi Nöroloji Polikliniğine sevk edilen başvuranın epilepsi tanısı ile raporlu olarak “karazepin 400 mg tablet 3x1” ilaç reçete edildiği; 27/6/2022 ve 1/8/2022 tarihlerinde aile hekimliği tarafından reçete edilen raporlu ilacının yerine, anlaşmalı eczaneler tarafından aynı etken maddeye sahip “tegratol 400 mg tablet” temin edildiği; 8/8/2022 tarihinde talebine istinaden revir muayenesine alınan başvuranın durumunun “vitalleri stabil, fiziki muayenesinin normal” olarak değerlendirildiği; 23/8/2022 tarihinde talebine istinaden revir muayenesine alınarak Afyonkarahisar Devlet Hastanesi Nöroloji Polikliniğine sevkini yapıldığı; 23/8/2022 tarihinde raporuna istinaden aile hekimliği tarafından “karazepin 400 mg tablet 3x1” ilaç reçetesinin yenilenecek, temin edilen ilacının kontrollü olarak kullanımının sağlandığı;

b. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 71'inci maddesinde yer alan “Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir.” hükmü gereği başvuranın Kurumda bulunduğu süre içerisinde hiçbir hakkı engellenmeden muayene ve tedavi taleplerinin karşılandığı,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

c. Başvuranın Kuruma kabulünden bu yana 220 kez, 2022 yılı içerisinde ise 22 kez sevk ve muayenesi ile tedavisinin gerekli kıldığı tüm işlemlerin eksiksiz yerine getirildiği, kontrollerinin düzenli olarak yapıldığı, eşdeğer ilaç kullanımının yaygınlaştırılmasına ve eczacının eşdeğer ilaç verme yetkisine ilişkin Sağlık Bakanlığı İlaç Eczacılık Genel Müdürlüğü'nün 81 ile dağıtımlı olarak gönderdiği 18/6/2009 tarihli *Eşdeğer İlaç Kullanımı* konusuna ilişkin yazısında yer alan esaslarla birlikte mahpusların ilaç kullanımlarına ilişkin mağduriyet yaşamamaları, gereksiz ilaç kullanımı, kullanılmayan ilaçların stoklanması ve amacı dışında kullanılmasının engellenmesi amaçlarıyla ilaçların uygun zamanda ve dozda verilmesinde gerekli hassasiyetin gösterildiği, personel yönünden idari suç oluşturan husus veya disiplin yaptırımını gerektiren herhangi bir kusur bulunmadığı ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

4. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.*" ve sekizinci fıkrasında yer alan "*9'uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.*" delaleti ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hüküm altına alınmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek,

araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

10. Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşme'nin (AİHS) 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde AİHS'in 15'inci maddesi ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir (AİHM, *Selmouni/Fransa [BD]*, B. No: 25803/94, 28/7/1999, para. 95; *Assenov ve diğerleri/Bulgaristan*, B. No: 24760/94, 28.10.1998, para.93.).

11. Cezaevlerinde kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu cezaevi idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahkûmlar için bir cezaevindeki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Cezaevlerindeki yaşam, mahkûmlara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahkûmlar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Avrupa Konseyi, Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi [CPT], Hapsedilme, 1992, para.44.).

12. CPT'ye göre, mahpusların gözetim altında buldukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişimlerinin bulunması gereklidir. Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir (Avrupa Konseyi, Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, Cezaevlerinde Sağlık Hizmetleri, 1993, para.34.).

13. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahpuslara yeterli tıbbi bakımın sağlanmamasının asgari eşiği aşan düzeyde kötü muamele oluşturabileceğini belirtmiştir (AİHM, *Wenerski – Polonya*, B. No: 44369/02, 20/1/2009, para.58.). Mahkeme, tıbbi bakımın eksik veya yetersiz olduğunun belirlenmesi hususunda bilirkişi raporu gibi delillere yeteri kadar atıfta bulunulmasını aramaktadır (AİHM, *Krivolapov – Ukrayna*, B. No:5406/07, 2/10/2018, para.76.).

14. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol'ün "*Hükümlü veya tutukluların muayene ve tedavilerinin yapılacağı hastaneler*" başlıklı 34'üncü maddesinde yer alan düzenleme şu şekildedir:

"(1) Hastaneye sevki zorunlu görülen hükümlü veya tutukluların muayene ve tedavileri, bulunduğu yer ya da en yakın Devlet veya üniversite hastanesinin hükümlü koğuşlarında yapılır."

15. Başvuran özetle; muadil olarak verilen ilaçlardan memnun olmadığını ve tam teşekküllü bir devlet hastanesinde tedavisi için gereğinin yapılmasını talep etmektedir. Muhatap Kurum tarafından gönderilen bilgi ve belgeler incelendiğinde; mahpusların ilaç kullanımlarına ilişkin mağduriyet yaşamamaları, başvuranın ilaçlarını uygun zamanda ve dozda alabilmesi amacıyla mevzuatta yer verilen muadil ilaç seçeneğinin değerlendirildiği, Kurum revirinde başvuranın bir çok kez muayene ve tedavisinin sağlandığı ve hastanenin ilgili polikliniğine sevkinin gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Bu kapsamda, başvuranın mezkûr iddialarına ilişkin muhatap Kurum tarafından hak ihlaline varan bir uygulamanın yapılmadığı değerlendirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

28/12/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye